

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds H. Amelink, Lekdijk 82 b, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Rotterdamse Rijweg 174, Rotterdam-8

E. R. POSTMA — EINDHOVEN

Eén uit een stad en twee uit een geslacht

■ Acte van (af)scheiding

De acte van (af)scheiding heeft een lange historie gehad. Daterend uit de tijd van Mozes fungeerde zij nog in Jezus' dagen. Wat een „attestatie” krijgt Jozef (Mt. 1:19) in een tijd dat theologen een academisch twistpunt maken van de vraag of het geoorloofd is zijn vrouw weg te sturen om allerhande oorzaak (Mt. 19:3).

Maar wat de HERE van Jozef verlangde t.o.v. Maria was nog niets vergeleken bij wat Hij zelf wilde doen ten aanzien van Afkerigheid-Israël en Trouweloze-Juda (Jer. 3:11-18).

Kan de profeet in Jes. 50:1 nog vragen namens de HERE: „waar toch is de scheidsbrief uwer moeder, waarmee Ik haar verstoten heb?”, in Jer. 3:8 heet het: „... toen Ik Afkerigheid, Israël, ter oorzaak van haar echtbreuk, verstoten en haar de scheidsbrief gegeven had...”

Dat schijnt het definitieve einde — nu kan Gods liefde zich niet meer geven: indien een man zijn vrouw verstoot en zij gaat van hem weg en wordt de vrouw van een andere man, zal hij dan nog tot haar terug keren?

Zal niet dat land ten zeerste ontvuld worden? (3:1). En toch: wat onder mensen als een vernederende schande, als een onmogelijkheid ervaren wordt, heet bij Hem genade, 't zuiverste bewijs van Zijn belangelozeliefde.

■ Tollenaar en farizeeër

Wie van beide heeft het 't meest bont gemaakt — Israël of Juda? De kalveraanbidders van Bethel of de tempelgangers in Jeruzalem? Als je 't leest, waan je je in de tijd van de tollenaar en de farizeeër (Luc. 18:14). Want Jeremia hoort de HERE zeggen: Afkerigheid, Israël, heeft zich gerechvaardigd boven Trouweloze, Juda (3:11).

Dát is 't beschamende voor het orthodoxe (7:4) Jeruzalem, dat de oproep tot terugkeer uitgaat naar het — al honderd jaar ver-

stoten — Israël, het tienstammenrijk. De lokroep van Gods beschamende, vernederende liefde richt zich „naar buiten”. Maar Hij laat die roep horen in de straten van Jeruzalem, uit de mond van een heuse priester (1:1), misschien zelfs zoon van een hogepriester (2 Kon. 22 en 23). Hij roept... op het kerkplein. Die „anderen” waren letterlijk en figuurlijk al ver heen, maar Jeruzalem is ter plaatse en moet, ook nog aan het eind, horen: in die dagen zal het huis van Juda naar het huis van Israël gaan... (3:18) Juda en Israël, tollenaar en farizeeër, beiden zoekt Hij in zijn liefde — Hij hunkert naar de terugkeer van Zijn volk (2:2). God is ook hier al de Vader die elke dag uitziet naar de terugkeer van de verloren zoon en dochter, de Man (Jes. 54:5) die uitziet naar de terugkeer van Zijn bruid (Jes. 50:1 v.v.).

■ Hoever kan Hij gaan?

Terugkeer — alleen: erken uw ongerechtigheid. Maar zover is Juda nog niet (2:23 v.v.; 3:3 v.). Sterker, het wijst alle schuld af — de schuld ligt volgens hen bij Hém (2:29-31). Hoe zal zó'n vrouw, brutaal, onbeschaamd, tot terugkeer bewogen worden. Alleen door de jaloersmakende overvloed van Zijn liefde, doordat Hij openlijk — 't staat op zijn gelaat geschreven (3:12) — laat zien hoeveel Hij nog van Israël houdt. Ontwapenend, beschamend bijna geeft God zich bloot. Zóveel houdt Hij (ook) van Juda... nog steeds. De afwezigheid en de trouweloosheid moge een permanente levenshouding zijn geworden — daarvan spreekt ook de gedurige typering „verstoktheid van hun boos hart” (8 x bij Jeremia, bijv. 3:17). 't Mag een kwestie zijn van pertinent niet willen, een zich met gespannen spieren verzetten, tegen beter weten in. Niettemin keert God zich naar die verstarde, in hun verzet versterkende mensen — zij zouden onder al die striemende woorden eens kunnen gaan denken: mijn

misdad is te groot dan dat ze vergeven zou worden.

Maar God laat hen zien, hoe Hij zèlf er tegenover staat. Keren ze niet terug, dan is dat omdat zij zelf niet willen — en niet omdat Hij niet meer wil. Hij wil wel. Hij acht zich nog steeds met hen verbonden, hun „baäl”, Heer (31:32). Hij wil genadig zijn.

■ Sodom overtroffen!

Hoor maar: keer weer, afkerige kinderen, want Ik ben heer over u; Ik zal u nemen, één uit een stad en twee uit een geslacht, en u brengen te Sion...

Eén uit een stad en twee uit een geslacht — is dat niet wat karig? Betekent dat niet een domper op de misschien amper ontwaakte vreugde over een mogelijke terugkeer? Op die manier zijn deze woorden vaak gelezen en toegepast. Met de gedachte: een lot uit de loterij — één op de honderd-duizend.

Laat 't waar zijn dat van Israël slechts een rest, een overblijfsel terugkeert tot de HERE — dan nog is 't zó: al was 't er maar één uit een stad, twee uit een geslacht (in Sodom hield het bij tien al op), Hij vindt het de moeite waard die te brengen naar Sion, naar de heilige berg.

Dat dóet een goede herder — al gaat het maar om één afgedwaald schaap. Schapen zijn en blijven 't voor Hem. En als een echte Goede Herder spaart Hij daarvoor kosten noch moeite: Ik zal u (onder)herders — en geen huurlingen! — geven, die u zullen weiden met kennis en verstand. Kennis: zij kennen hun schapen bij name — er wordt er niet één gemist bij 't tellen. Verstand: zij zorgen voor 't wel-zijn van de kudde. Dan gaat 't een kudde goed: zij vermeederen zich en zijn vruchtbaar: de oude zegen (Gen. 1:(22), 28) wordt nieuwe, levende werkelijkheid (Jer. 3:16; 23:3; Ez. 36:11!). Het wordt weer een grote kudde!

■ De ark achterhaald

Wanneer Israël zó terugkeert, geeft 't niet meer dat er slechts een rest is, dat de tempel verwoest is, de ark verdwenen. Want dan zal niemand (i.t.t. 7:4) meer roemend spreken over de ark van het verbond des HEREN... De hoogmoed is verdwenen: zij zal niemand in de zin komen... zij zal niet meer gemaakt worden (3:16).

Dat betekende even wat, gezien de inhoud en functie van de ark! Is de ark niet bedekt met het verzoendeksel? Liggen de bewijzen

van het verbond, van Gods onbetwistbare keus, van Zijn vaderlijke zorg niet veilig in haar geborgen?

Onvoorstelbaar dat dit alles wegzinkt in de vergetelheid. En toch: ze zullen er niet op achteruitgaan als ze dat zichtbare en aanwijsbare teken van Gods tegenwoordigheid missen, die „troon” van God. Want te dien tijde zal men (heel) Jeruzalem noemen: de troon des HEREN. Daar woont Hijzelf in het midden van zijn groeiende gemeente (vgl. Jes. 60). Groeiende gemeente? Ja — want alle volken zullen zich daarheen verzamelen. Waarom? Om de naam des HEREN te Jeruzalem! Hij doet van Zich spreken — in Jeruzalem, bij en door Zijn gemeente. Want door Zijn gewenste aanwezigheid brengt Hij een voortdurende verandering te weeg: zij zullen niet meer wandelen naar de verstoktheid van hun boos hart.

't Moge beginnen met desnoods één uit een stad, twee uit een geslacht, door Zijn genadige aanwezigheid groeit het uit tot een Jeruzalem, vol van een schare die niemand tellen kan, uit alle volken en geslachten en naties!

IN DIT NUMMER

Pagina 237

Ds E. R. Postma,
Eén uit een stad en
twee uit een geslacht

Pagina 238

Prof. C. Veenhof,
Broeders buiten de kerk!

Pagina 239

Contact Orgaan Geref.
Militairen
en Alleenstaanden

Pagina 240-241

D. W. L. Milo,
Bekpaip

ds H. Amelink,
Paulus' brief aan de
Galaten

Pagina 242

De afgang van de
psychiatrie
Redt Een Kind

C. VEENHOF — KAMPEN

Broeders buiten de kerk!

Van bijzonder belang is de verhouding van de Afgescheidenen tot de niet-afgescheiden gelovigen.

Speciaal voor de vrijgemaakten! Want in de voorbije jaren was onder dezen, misschien meer dan alle andere, de vraag actueel: hoe moeten de leden van de vrijgemaakte kerken zich opstellen ten opzichte van de gelovigen die geen lid van hun kerk zijn? Kunnen ze met hen samenwerken? En zo ja: in hoeverre?

We willen ook met het oog op deze vraag weer naar Gispen luisteren. Zijn oordeel is belangrijk, want wat hij zei was zonder meer het dominerende gevoelen in de Chr. Geref. Kerk.

■ een echt „afgescheiden” dominee

Gispen was in hart en nieren een „afgescheiden” dominee.

Diep was hij overtuigd van de noodzaak, de wettigheid en de zegen van de Afscheiding.

Die afscheiding was voor hem — en voor alle echte afgescheidenen — een metterdaad één-zeggen tegen alles wat in de kerk en in heel het leven evident in strijd was met het Woord van God en een worstelen om uit en naar dat Woord te leven, altijd en overal. In 1874, veertig jaar na de Afscheiding in Ulrum, schreef Gispen een boeiend artikel over dit kerkhistorische gebeuren.

Zoals men weet heeft De Cock in Ulrum een „Acte van Afscheiding of Wederkeer” opgesteld — ze werd ondertekend door nagenoeg alle leden van zijn gemeente — waarin hij verklaarde te breken met de Nederlandse Hervormde Kerk zoals die toen reilde en zeilde — totdat die zou wederkeren tot „de leer, dienst en tucht der vaderen”. Gispen schrijft daarover: „Of het verstandig was zulk een acte te tekenen en zich formeel af te scheiden van het Nederlands Hervormd Kerkgenootschap, is een vraag, tot welke juiste beantwoording de tijd wellicht nog niet gekomen is.” Maar het staat voor hem wel rotsvast, „dat het beginsel waarop de onttekening aan de macht der onwettige kerkbesturen steunde, bijbels en gereformeerd is. Ook in de 17e eeuw hebben de Gereformeerden in Holland zo gehandeld en afzonderlijke kerkelijke bijeenkomsten gehouden, tot aan de val van het remonstrantisme. De beweging ontstond niet uit berekening of een vast, te voren beraamd plan. En hoeveel onwaars en onheiligs er zich ook onder mengde, hoe verschillend ook in nevenomstandigheden, de beweging was... men had overal slechts één doel: handhaving der Gereformeerde leer; vrijmaking der Gereformeerde Kerk.”

Na allerlei aspecten van de Afscheiding en de Afgescheiden kerken besproken te hebben, waarbij hij ook zijn broeders duchtig de les las, besloot hij zijn opstel met deze echt Gispeniaanse zin-

nen: „Van twee beschuldigingen zal de Chr. Geref. zich echter niet kunnen zuiveren. Vooreerst, dat zij de synode in Den Haag (die van het Ned. Herv. Kerkgenootschap - C.V.) niet erkent voor een wettig gereformeerd kerkbestuur, en ten andere, dat zij bestaat, alleen door de kracht die God verleend, in de offervaardigheid harer leden.”

Zo predikte Gispen steeds en met rustige kracht de noodzaak van de Afscheiding. En hij verdedigde die o.a. ook tegenover Groen van Prinsterer.¹⁾

■ de Afscheiding

Bij velen, vooral ook bij vele Hervormde broeders leeft veelal een karikatuurvoorstelling van de Afscheiding en de Afgescheidenen!

Die laatsten worden vaak beschouwd als mensen die een „eigen”, en vooral een „zuivere” kerk wilden creëren. Men ziet ze veelal als een soort kerkelijke perfectionisten of zelfs wel als sectariërs!

Niets is minder waar!

Laat ik om dat te doen beseffen iets mogen vertellen over wat er in mijn geboorteplaats voorviel.

Daar werkten — nou je „werken”! — een eeuw geleden hervormde predikanten die niet de flauwste notie hadden van wat zonde en genade was! Wat ze 's zondags de gemeente toedienden was brave, gezapige, dorre bourgeoisie godsdienstigheid. De leden van de kerk — er was toen in Doorn maar één kerk — die er iets van beseften waar het in het Evangelie om gaat en waar het in hun eigen leven om gaan moest zwierven naar alle kanten uit op zoek naar „de waarheid”. Eén grootvader van mij liep elke zondag van Langbroek, daar woonde hij toen, naar Amersfoort — (17 km!) — om „het Woord” te horen. Er was bij deze mensen „honger” naar het Woord!

Ten slotte staken een aantal van deze zwervers de koppen bij elkaar en lieten op een avond in de week een dominee, een oefenaar, een evangelist komen — tot welke kerk die behoorden was hun volmaakt onverschillig! — die „de

¹⁾ „Afscheiding” was voor de Afgescheidenen niet maar een kerkelijk „beginsel”. Het woord was voor hen de aanduiding van de goddelijke opdracht om overal met de zonde, de „wereld” te breken en weer te keren tot het concrete geloof in Gods Woord. Zo was voor hen b.v. ook het oprichten van chr. scholen een concretisering van het beginsel der Afscheiding. Over de oprichting van de V.U. schreef Gispen: „Het is separatisme, toegepast op het gebied van 't hoger onderwijs, gelijk de Christelijke lagere school 't separatisme op schoolgebied vertegenwoordigt”. En, profetisch, voegde hij er aan toe: de mannen die de V.U. opzichten „strooien zaad, het zaad der scheiding, waar de Here ook zijn raad in vervult. Zij zijn, denk ik, onbewust profetisch werkzaam, om te komen, en anderen te brengen, waar zij niet willen.” Bavinck vatte de idee „Afscheiding” precies zo op.

volle Waarheid” preekte. Dat gebeurde in 'n schuur van een bakker. Jarenlang. 's Winters tussen de koeien! De banken waren planken, neergelegd op een paar tonnen. Mijn vader heeft me meermalen verteld dat hij als een kleine jongen daar op een stoof bij zijn moeder zat.

Deze mensen hadden niets van valse mystiek. Ik heb ze nog goed gekend. Ze waren blijmoedige christenen, die in de prediking „een ruim aanbod van genade” verlangden. En die zeer nauwgezet leefden. Op een goede — of kwade — dag kregen de meest vooraanstaanden van deze schuurbezoekers een briefje thuis dat ze „geschrap” waren als lid van de Herv. Kerk! De hervormde dominee of een ouderling hadden ze in hun huis nooit gezien! En toen zij ze min of meer van armoede tot herinstituering van de kerk overgegaan. Dit werd, zoals haast van zelf sprak, een Chr. Gereformeerde. En toen bouwden ze ook een kerkje. Dat ging feitelijk ver boven hun financiële kracht! Het kostte ook het voorhen onvoorstelbaar grote kapitaal van f 1200,—! Het gebouwtje staat nog in Doorn. Ik kijk er altijd met ontroering naar als ik er langs kom. Mijn éne grootvader deed er graafwerk voor als hij zijn twaalfurige arbeidsdag had volbracht. En mijn andere grootvader heeft het geverfd.

Op soortgelijke wijze werden heel veel afgescheiden kerken geboren! Ze ontstonden uit diepe, geestelijke nood, uit honger naar het Evangelie!

Ze werden geboren omdat men ernst maakte met de belijdenis dat het — enige — fundamentele kenmerk van Christus' kerk is „de reine verkondiging van het Evangelie.”

Deze mensen leefden voorts in de meest hartelijke relatie met gelovigen uit andere kerkelijke denominaties. Heel graag en van ganser harte zongen ze psalm 119:32: „Ik ben een vriend, ik ben een metgezel van ALLEN die Uw naam ootmoedig vrezen.” Kerkelijke krampachtigheid was hun volkomen vreemd! Maar ze waren tegelijk in hart en nieren „afgescheiden”. Want het gehoorzamen aan kerkelijke besturen en het erkennen van dominees, die de „doodsstaat van de zondaar”; de „verzoening door voldoening”; de „lichamelijke opstanding van Christus”; „de onfeilbaarheid en het gezag van het Woord” loochenden was voor hen een onmogelijkheid, ja meer nog: een zonde!²⁾

■ „interkerkelijke” activiteit

Van dit type afgescheidenen was iemand als Gispen — evenals Brummelkamp, vader en zoon,

²⁾ Ter typering van deze afgescheidenen wil ik nog het volgende vertellen. Als jongen zag ik altijd twee gebochelde oude vrouwtjes naast elkaar in de kerk zitten. Het waren zusters. Bijzonder goed thuis in de bijbel. Ze hadden jaren „gediend” bij een liberale dame. Op de dorps-sociëteit werd er eens spottend aan haar gevraagd waarom ze toch twee van die „fijnen” in dienst had. Ze antwoordde toen: Kijk, dat zijn zulke mensen: als ik op reis ga, en alle kastdeuren openlaat en tien jaar wegblijf vind ik alles beter terug dan ik het bij mijn vertrek had achter gelaten.” Van dit soort mensen heb ik er veel gekend. Ons dorp was volop liberaal, maar een lid van onze kerk kwam altijd in de gemeenteraad en werd zelfs wethouder. Hij was een toonbeeld van vroomheid, oprechtheid en bekwaamheid.

Jan van Andel en vele andere afgescheiden prominenten — een ideale vertegenwoordiging.

Van ganser harte juichte een man als Gispen toen hij dominee in Giessendam werd het toe dat de school van de Afgescheidenen daar door alle kinderen zonder onderscheid bezocht kon worden. Ja, men dankte er God hartelijk voor als er kinderen van niet-gelovige ouders of van leden der „Grote Kerk” de school bezochten!

In Kampen had Gispen aanvankelijk nog al wat moeite. Er werkte daar nog iets van de „verkiezingstheologie” van de „kruisgemeenten” na. Er waren in onze goede stad mensen die vonden dat Helenius de Cock en Gispen „de waarheid vermodderden”. Maar op de duur overwon Gispen alle tegenstand. Vooral nadat de radraaiër van deze groep als lid van de kerkeraad had bedankt. Zoals ik reeds eerder schreef heeft „Kampen” diepe invloed op Gispen uitgeoefend. Hij ging er anders — grondiger onderlegd, veel breder georiënteerd — vandaan dan hij er gekomen was. Hij had er vooral — dank zij mannen als De Cock en De Moen — een diepe kijk gekregen op de „wonderbaarlijke genade van God” en de „vrijheid in Christus”. Dat bleek duidelijk uit zijn optreden in Zwolle, waarheen Gispen van Kampen verhuisde. Ook daar groeide de kerk door Gispen's prediking gestaag! Tijdens zijn verblijf werd de — nu nog bestaande — Plantagekerk gebouwd.

In Zwolle ging Gispen hartelijk om met zijn hervormde collega Vermeer, zijn Waalse Daubanton en zijn Lutherse Schröder. Met zijn vieren vormden zij een gezelschap dat de vragen van de dag en nieuwe boeken besprak. Ook hield Gispen met hen samen de z.g. „Week der gebeden”.³⁾ En van harte handhaafde Gispen de door zijn voorganger ingevoerde gewoonte om Hervormde gelovigen als gast aan het Avondmaal toe te laten! Graag bezocht hij de in die jaren overal gehouden en door duizenden bezochte „Zendingseesten” waarop het werk der verschillende „Zendingverenigingen” onder de aandacht van de gelovigen werd gebracht.⁴⁾ Met hart en ziel gaf Gispen zich voorts aan het werk van de „algemeen christelijke”, maar tegelijk ook „positief christelijke”, Zondagsscholen en Jongelingsverenigingen. Hij sprak ervoor en schreef in de organen ervan. Toen Kuyppers „Heraut” in december 1877 begon te verschijnen was Gispen daarvan redacteur voor de rubriek „Zondagsschool”. Men bedenke daarbij dat Kuyper in die tijd nog volop „Hervormd” was en zich af en toe nogal hoog-

⁴⁾ Buiten de Chr. Geref. Kerk bestond er in die tijd geen „kerkelijke zending”. De zending onder de heidenen ging destijds nog geheel van Zendingsgenootschappen uit.

³⁾ Die „Week der gebeden” was een instelling van de „Evangelische Alliantie” een internationale organisatie van gelovige christenen. Deze „Week” werd elk jaar in het begin van januari gehouden. Elke avond daarvan was er een bidstond. O.a. voor de zending onder de heidenen, de „inwendige zending”, het chr. onderwijs enz. In mijn jeugd heb ik deze bidstonden nog bezocht. Zeer bekend is de jaarverg. ervan die in 1867 in Amsterdam samenkwam. Groen van Prinsterer sprak daar. En aan het eind ervan werd gemeenschappelijk het H. Avondmaal gevierd waaraan o.a. prof. Brummelkamp deelnam.

Kerkelijk Leven

hartig en laatdunkend over de „separatisten” uitliet.

■ kijk op Amerika

Ik zal nu Gispens zelf aan het woord laten om te vertellen hoe hij zich in de kerkelijke wereld van die dagen opstelde.

Het brieffragment is uit het jaar 1885. Dat wil zeggen: uit de tijd waarin — het was kort vóór de Doleantie — de tegenstellingen in de Hervormde Kerk, en tussen de Herv. en de Chr. Geref. Kerk; onvoorstelbaar scherp waren en de lucht vol was van kerkelijk krijgsumoer!

Gispens had in één van zijn brieven op prachtig ironische wijze geschreven over Amerika en de invloed van Amerika in Nederland. Speciaal ook wat het kerkelijke leven betreft.

Ik kan niet nalaten dat hier even te citeren. Het is uit de brief aan zijn Jeruzalemse vriend van 22 mei 1885. Hier is het:

Eer we in ons kerkelijk leven Amerikaans zijn geworden zal het nog wel eens gewinterd en gezomerd hebben. Maar overigens zitten we vol Amerikanisme! Ik weet niet hoeveel Amerikaanse winkels er alleen al in Amsterdam zijn. Er wordt veel Amerikaans spook gegeten en ons brood wordt van Amerikaans koren gebakken. Wie geen Amerikaans horloge op zak heeft is niet op de hoogte van zijn tijd, en zonder Amerikaans beslag onder de schoenzolen is men een achterblijver. Van de Schelde tot de Dollard zit Nederland vol Amerikaanse sporen. Deze hebben de eigenaardigheid van veel harder achteruit dan vooruit te kunnen lopen, en een menigte mensen te brengen, waar zij niet wezen willen, en ze te laten staan op een dood punt in de wildernis.

En wat de geestelijke dingen aangaat, Amerikaanse opwekkingen zijn ons niet geheel vreemd. Amerikaanse geheelonthouding vindt zelfs in Christelijke Gereformeerde kringen bijval. Wij zingen vertaalde Amerikaanse opwekkings-zangen en onze predikanten moeten er Amerikaans en democratisch uitzien, om het vertrouwen der mensen te behouden.

Alleen in het kerkelijke zijn we nog sterk anti-Amerikaans. Gij weet... dat in Amerika de verschillende kerken elkander erkennen; dat leraars van verschillende kerken voor elkaar preken, gemeenschappelijke meetings en bidstonden houden, zie, dat komt ons zo verschrikkelijk voor, dat we schier niet begrijpen, hoe zulk een land kan blijven bestaan.

Hadden we een weinig meer van het goede dat in het kerkelijk leven van Amerika gevonden wordt, het zou ons, naar mijn bescheiden mening, heel wat oprispen.

■ „een vaste overtuiging en een ruim hart”

Op deze kostelijke ironie reageerden de christelijke gereformeerden in Amerika! Maar ze hadden niets gesnapt van Gispens humor. Op hun nog al felle kritiek op Gispens boutade reageerde deze een paar maanden later zo:

„Voor enige tijd schreef ik u enige beschouwingen over Amerikanis-

me. Ik zei o.a. dat wij in Nederland het **verschrikkelijk** vinden, dat in Amerika leraars van verschillende kerkgenootschappen bidstonden en meetings houden. Men heeft dit in Amerika gelezen, en in **ernst** opgevat, wat ik in **ironie** schreef. Dat spijt me zeer, te meer omdat het mijn eigen schuld is, als de mensen mij zo misverstaan. Ik moest niet ironisch zijn, waar ik het zo telkens ondervond, dat de mensen geen ironie verdragen kunnen, en de weemoed niet kunnen begrijpen, waaruit ironie ontspringt.”

De kerkelijke verdeeldheid van de Hollanders in Amerika smart mij evenzeer als de verdeeldheid in ons eigen land. Ik heb er een aangeboeren, natuurlijke afkeer van, en wens niets liever dan in vrede met mijn naaste te leven.

Mijn gedrag bewijst daarenboven, dat ik het **niet** verschrikkelijk vind met leraars van andere Kerken bidstonden te houden. Een aantal jaren hield ik de Week der gebeden in de grote kerk te Zwolle met Hervormde en Lutherse predikanten. Op Zendingsteften trad ik dikwijls op, ook in bidstonden voor het Christelijk onderwijs. Een enkele maal predikte ik in de gewone godsdienstoefening van een Hervormde gemeente. Zelfs in Amsterdam hield ik nog dit jaar korte samenkomsten in de z.g. stille week en sprak ik een slotwoord op de Conferentie voor Inwendige Zending. Sommige broeders schudden hierover bedenkelijk het hoofd, en de Heraut (dr. Kuyper!! - C.V.) diende mij deswege een publieke berisping toe.

Maar ik ben de enige niet, die zo handelt. Onderscheidene ambtgenoten doen hetzelfde. Er bestaat tegenwoordig zelfs een Predikantenconferentie, waar hoogleraren en leraren der Ned. Herv. en der Chr. Geref. Kerken bestuurders en leden zijn.

Een mens kan, ook op dit gebied, aan vele dingen wennen, ook aan afkeuringen en berispingen. Nu maak ik gelukkig van al dat soort van zaken geen gewetensgevallens. Zei mijn kerkeraad tot mij: het is u niet geoorloofd zulke dingen te doen, dan zou ik mij aan het oordeel des kerkerads onderwerpen.

Want ik ben, in de grond, **hoogkerkelijk**. Zo weinig ik mij bekommer om het oordeel der mensen, zoveel hecht ik mij aan de uitspraak der Kerk. En juist daarom kan ik gemakkelijk met anderen omgaan. Ik beschouw alle gereformeerden, die niet tot de Christelijke Gereformeerde Kerk behoren, als op kerkelijk gebied dwalende broeders, en die overtuiging steek ik niet onder stoelen of banken. Juist omdat ik geloof met de voeten vast te staan op een vast punt, meen ik met het hoofd herwaarts en derwaarts te kunnen zien, zonder gevaar van om te vallen. Een ander karakter dan het mijne zou nu de consequentie maken: zó met dwalende broeders samen te bidden en gemeenschap te oefenen stijft hen in hun dwaling, en is mitsdien ongeoorloofd. Terwijl mijn consequentie is: Hetgeen waartoe zij gekomen zijn, laat ons daarbij blijven, en zo zij anders gevoelt, ook dat zal u God openbaren.

Zolang de kerkelijke zaken staan gelijk ze staan, geloof ik dat een vaste overtuiging en een ruim hart elkander niet noodzakelijk uitsluiten. De broeders van de andere zijde staan ook in hun vaste overtuiging, dat **wij** op kerkelijk gebied dwalen. En voorshands, denk ik, schiet er niets anders over, dan te zoeken elkander een weinig te verdragen.”

Dit is inderdaad Gispens ten voeten uit.

Zonder krampachtigheid, onwrikbaar in zijn geloof ten aanzien wat Gods wil is inzake de kerkelijke weg die hij gaan moest.

Maar tegelijk en juist daarom, de

broeders buiten de eigen kerk vasthouden en met hen samenwerken waar het maar even kon, zonder enig compromis ten aanzien van de kerkelijke gehoorzaamheid.

En dan dat prachtige zinnetje over zijn „hoogkerkelijkheid”! Dat is de vertolking van de overwinning op alle individualisme, eigengereidheid en krampachtigheid „in het kerkelijke”. Wat heeft het zich aanpraten van gewetensbezwaren over wat al of niet in de kerk gedaan moet worden veel ellende veroorzaakt! Ik las juist Krull's boek over Jacobus Koelman. Die was het helemaal met de **inhoud** van het doopsformulier eens. Maar hij had „gewetensbezwaren” tegen het lezen van dat formulier in de kerk! En wat voor een ellende heeft hij door dat „bezwaar” koptig vol te houden over zichzelf — en de kerk! — gebracht.

Heerlijk is ook die opmerking dat wie vast op een vast punt staat geen gevaar loopt om te vallen als hij naar alle kanten kijkt. Gispens had geen oogkleppen voor! Schilder zei hetzelfde eens zo: Alleen wie **vasten** kan, kan ook **eten!** — Maar die **kan** het ook!

■ „christelijk-gereformeerd”

Wat Gispens omtrent zijn houding en gedrag in de kerkelijke wereld vertelde gold zoals hij ook zei van de meesten van zijn ambtgenoten.

Ik heb vroeger reeds berichten uit oude nummers van het Kamper Dagblad afgedrukt waaruit bleek dat Van Velzen — de steil-gereformeerde Van Velzen! — meermalen in de Hervormde Kerk van IJsselmuiden preekte. Daar was de kerkeraad „orthodox” — in Kampen niet. Hetzelfde deed prof. Brummelkamp. En vele anderen. Er zouden boeiende verhalen te vertellen zijn over dergelijke preekbeurten en vooral over de zegen die ze verspreidden.

C
O
G
M
A

Contact Orgaan Gereformeerde Militairen en Alleenstaanden

In de „Kerkklok”, orgaan ten dienste van de kerken in de Classis Apeldoorn van de Christelijke Gereformeerde Kerken troffen we in het nummer van 10 augustus 1973 onderstaand artikel aan. Nu in deze periode vele jonge mannen, ook uit onze kring, weer hun militaire dienst zullen dienen te vervullen en velen van hen een groot deel van deze diensttijd in West-Duitsland zullen doorbrengen, is het wenselijk deze zaken onder ieders aandacht te brengen.

We zijn onze Chr. Geref. broeders zeer dankbaar voor de wijze waarop zij hun inbreng in dit werk onder de militairen zijn gaan geven. Vooral de broederlijke samenwerking heeft ons als C.O.G.M.A.-team zeer goed gedaan. Maar het belangrijkste voor ons is wel dat de samenwerking is gecontinueerd. U kunt dit ook lezen in onderstaand artikel waar gezegd wordt: „Vanzelfsprekend voeren wij het verdere werk met hen gezamenlijk uit. Dankbaar maken wij gebruik van hun ervaring.”

Dit soort reacties is prachtig en hoopgevend. Wat is er veel verdriet geleden toen we voor enkele jaren bij de puinhopen stonden van het werk onder de militairen in W.-Duitsland. Toen vele werkers van de C.C.G.G. de broeders Hummelen, Krol en ondergetekende en Ds C. Bakker van Glanerbrug destijds, als onnutte dienstknechten aan de kant werden gezet. Wat was er een moed voor nodig om onder de bezielende leiding van legerpredikant Ds J. Goudzwaard dit werk weer aan te vatten.

Maar de God van de hemel deed het ons gelukken. Wat mensen ten kwade gedacht hadden, heeft God ten beste gekeerd. We werden door eigen broeders verstoten, maar zie de Heere had nog meerdere kinderen in dit land, door dezen werden we wel als broeders geaccepteerd.

Moge deze arbeid verder zijn tot heil van onze kerken die elkaar steeds meer gaan zoeken, omdat ze elkaar zo nodig hebben.

Mogen wij van onze kant ook nog eens onderstrepen het grote belang van een goede berichtgeving van de zijde der kerkeraden. Trouwens alles wat in onderstaand artikel geschreven wordt is van groot belang voor ons werk onder de militairen in W.-Duitsland en de Ned. Antillen.

We hopen dan ook in de toekomst, dat vooral aan deze berichtgeving goede aandacht geschonken wordt. Als een jonge broeder in W.-Duitsland wil onderduiken, dan heeft hij alleen de kans dat dit gelukt indien zijn kerkeraad verzuimd heeft zijn militair adres door te geven.

Tenslotte wil ik er nog op wijzen, dat per 1 augustus 1973 ook het 43e T.B. (Tankbataljon) naar W.-Duitsland is overgebracht en wel naar de Kazerne

Ik hoorde eens het volgende verhaal: prof. Bavinck zou ergens in een Chr. Geref. Kerk preken. Toen dat bekend werd vroegen een paar Hervormde broeders Bavinck — of ze kerkeradsleden waren en hoe ze dat met de kerkelijke autoriteiten in orde gekregen hebben weet ik niet — 's avonds nog een kerkdienst te willen houden in de Herv. Kerk. Het Woord was daarin „schaars” en „schraal” geworden. Bavinck deed het. En voor een stampvolle kerk hield hij een ademloos aangehoorde preek waar vele jaren later nog over gesproken werd.

Die afgescheiden dominees hielden zich in zulke gevallen niet bezig met allerlei kerkrechtelijke kwesties. Neen; ze stelden zich de vraag: als mensen uit honger naar het Woord van God vragen om de prediking van het Evangelie mag ik dan weigeren die te geven! Mag ik dan zeggen: „Nee, voor jullie preek ik niet”? Of: „Als je een preek van mij wilt horen, kom je maar bij mij in de kerk”?

Natuurlijk zijn deze situaties en activiteiten totaal wat anders dan het kwasi-oecumenische geëxperimenteer met gecombineerde kerkdiensten waarmee de gelovigen tegenwoordig vaak lastig worden gevallen!

☆☆☆

Dit is iets van Gispens kerkelijke houding in de bloeitijd van de Chr. Geref. Kerk.

En hij werd er niet om verketterd of geschorst!

Integendeel, de kerken kozen hem ononderbroken tot lid van hun Generale Synode! En om de andere werd hij — de „artikelachter”! — de praeses daarvan.

En Gispens werd niet vanwege deze houding als redacteur van de Bazuin aan kant gezet!

Integendeel, de curatoren van de Theol. School — het blad was eigendom van de School — benoemden hem zelfs tot hoofdredacteur ervan!

Langermanshof in de omgeving van Bergen. Vele gezinnen zullen zich dus in oktober, als de woningen gereed zijn, daar weer vestigen. Mochten er zich dus militairen binnenkort bij hun kerkeraad afmelden, kerkeraden let dan op uw zaak.
H. J. Bosch

ZWERFTOCHTEN DOOR WEST-DUITSLAND

Vooraf in deze vol-zomertijd gaan uw gedachten meteen aan het werk bij het lezen van deze titel. West-Duitsland en vooral de bovenste helft is rijk aan natuurschoon.

Wie zou er niet voor voelen een zwerftocht door al dat schoons te maken. 't Ligt niet in de bedoeling u mee te nemen op een vakantietocht. Het gaat hier om zwerftochten die „werktochten” zijn.

De lezer die zijn ogen ook wel eens over andere kolommetjes dan die van zijn eigen gemeente laat gaan, heeft al enkele keren iets kunnen lezen over gemaakte zwerftochten, door enkele broeders uit Enschede.

De start

Medio 1972 werden de kerkeraden van Enschede benaderd door het secretariaat van COGMA. Voor wie deze naam niets zegt: het is de afkorting van Contact Orgaan Gereformeerde Militairen en Alleenstaanden. U begrijpt het, deze organisatie onderhoudt en legt contact met militairen. Voornamelijk zij die in Duitsland of elders buiten onze grenzen verblijven vallen onder dit contact.

Deze commissie, die reeds jaren contactreizen onderneemt langs de bases in West-Duitsland, kwam daarbij ook met gezinnen onzer kerken in aanraking. We werden door onze Buitenverbandse broeders op deze mensen attent gemaakt. Onze belangstelling was gewekt. Enkele gezinnen waren ons bekend, doordat zij in Enschede te boek stonden.

Op uitnodiging van COGMA maakten 2 broeders uit Enschede in november 1972 een contactreis mee. Met een vijftal adressen op zak gingen wij er op af.

Waarheen?

Uiteraard heeft dit werk alleen zin in de door Nederlandse troepen bezette gedeelten van Duitsland. Het meest noordelijk is de basis Seedorf/Zeven, halverwege tussen Bremen en Hamburg. Dit is verweg de grootste Hollandse nederzetting. Verder, zuidoostelijk Hohn-Bergen. Dit is in de buurt van het beruchte kamp Bergen-Belsen. Dan trekken we de lijn door naar het zuiden. Stolzenau, Bergen en Hessisch Oldendorf en Blomberg. Dan weer westwaarts richting Münster en de grens met ons land.

In dit „blok” Duitsland zijn op elf plaatsen, op behoorlijke afstand van elkaar, onderdelen van de Nederlandse strijdkrachten gelegerd.

Met name dat deel, dat met de luchtmacht te maken heeft, kent veel beroepsmensen, die, speciaal daarvoor opgeleid, voor tenminste vijf jaar hun taak in Duitsland hebben. Deze beroepsmensen zijn over het geheel genomen, bijna allemaal getrouwd. De gezinnen van deze mensen worden daarvoor ook in Duitsland gevestigd. Zo ontstonden er in veel plaatsen grote Hollandse nederzettingen, waar alle militaire gezinnen bij elkaar wonen. Op de diverse bases zijn, in de kazernes, de dienstplichtige militairen gelegerd, die meestal ruim één jaar daar moeten blijven. Voor een groot deel van hen bestaat de taak uit het bewaken van niet nader te omschrijven materiaal. Anderen zijn ingedeeld bij vervoerstroepen of pantsereenheden. Al met al verblijven duizenden van onze jongens en gezinnen in dat bezette deel van ons buurland. Het juiste aantal is moeilijk te schatten voor een buitenstaander.

Op zoek

Hoe vind je nu in zo'n geweldige massa mensen verspreid over zoveel plaatsen, broeders en zusters van eigen kerk, teneinde zielzorg te kunnen plegen. Dat is de grote moeilijkheid.

Hoe vind je ze? Waar komen ze vandaan? Hoe leven ze?

Uit de gesprekken die we op onze eerste maar ook op de twee volgende zwerftochten mochten hebben, is ons wel duidelijk geworden, dat het een wonder mag heten, dat jonge mannen en vrouwen, in die omstandigheden hun geloof behouden. Dat ze er voor staan. Dat ze er alles voor willen doen om de „ander” mee te trekken, klaar om iedereen op te vangen.

Vervolg op pagina 244

D. W. L. MILO — VIERHOUTEN

BEKPAIP

Als men u vraagt hoe een Schot er uit ziet, dan rijst voor uw oog, tien tegen een, het beeld van een man in plooirok, met een onmogelijk muziekinstrument omgord. Jawel, zo ziet een Schot er soms uit. De plooirok, in het schots kylvt genoemd, is verre van algemene dracht; die wordt bewaard voor bruiloften, plechtigheden, begrafenissen en feestdagen. Op een doordeweekse dag kunt u stad en land doorrijden, zonder één te zien te krijgen. En nog zeldzamer treft u de doedelzak aan, in het schots bagpipe genaamd; uitspraak zie boven.

Die bagpipe is anders een merkwaardig muziekinstrument — en veel meer dan dat. Hij bestaat uit een leren zak, waarin vijf pijpen zijn vastgezet. De zak is bekleed met schotse stof: wollen ruitstof, in de kleuren en het patroon van een bepaalde clan oftewel familie.

Die leren zak, een typische windzak, heet in het schots bag. De eerste pijp dient om de zak vol lucht te blazen, opdat de andere pijpen kunnen gaan spreken. Dat gaat met een terugslagventiel, want als de speler even iets wil zeggen kan hij rustig blijven doorspelen. Hij houdt de zak onder de linkerarm en drukt er zachtkens op, om de wind met enige overdruk door de sprekende pijpen te doen stromen. Een van de sprekende pijpen is naar beneden gericht en heeft een reeks gaten: hierop speelt de Schot zijn typische diatonische danswijzen en volksliederen. Diatonisch wil zeggen: de tonen van de toonladder zijn ermee te spelen, maar geen verhogingen en verlagingen. De omvang van het repertoire is ruim een octaaf. De toon is niet die van een fluit — maar meer van de hobo, iets verwant aan de klarinet. De speelpijp heeft namelijk een paar rietjes in het kopstuk, waartussen de toon gevormd moet worden. Die toon is dus scherp, bewegelijk, smijdig, nasaal en doordringend; van nabij wel wat erg brutaal, maar op verre afstand nog te horen. En erg mooi te horen. U kent misschien het woord schalmei? Welnu, de melodiepomp van de doedelzak is zulk een schalmei, vroeger aan herders toegeschreven.

Nu kent u al de betekenis van twee pijpen: de blaaspijp voor de windvoorziening en de speelpijp, die een schalmei is. Maar de opstaande andere drie pijpen? De grootste ervan geeft een vaste toon, zo lang er gespeeld wordt: de do of grondtoon. De beide andere pijpen geven doorlopend de octaaftoon van het instrument, de hoge do. Voordat de bagpiper gaat spelen, dus als hij zijn luchtzak volblaast, beginnen deze drie pijpen zich al te laten horen; eerst vals, later zuiver. Net als een organist die, voor hij aan zijn prelude begint, een pedaaltoets kiest voor de holte van zijn voet.

Die laatste vergelijking houdt meer in. Want bij die organist spreken we van een orgelpunt, wanneer hij een bastoon vasthoudt om daarboven een homogeen en samenhangend spel op te bouwen. Welnu, de

H. AMELINK — LANGERAK

Paulus' brief aan de Galaten

Zachtmoedigheid 6 : 1

We moeten ons door de indeling in hoofdstukken, versen of pericopen niet in de war laten brengen. Die zijn nl. allemaal van mensen. Deze indelingen zijn erg gemakkelijk om een bepaalde plaats in de H. Schrift aan te geven, maar ze kunnen ook op een verkeerd spoor brengen. Ik meen dat Paulus in 6 : 1 niet in eens op een ander onderwerp over gaat. In het vorige hoofdstuk ging het duidelijk over de vraag hoe we met elkaar dienen om te gaan in de gemeente. En daarover gaat

dit vers ook.

Legalisme, moralisme, wetticisme, Judaïsme maakt harde mensen. De legalist is er altijd op uit bezwarend materiaal tegenover een ander te verzamelen. Om hem te pakken te nemen. Dan krijgt men het bijten en vereten en door elkaar verslonden worden. 5 : 16; 5 : 26. Zo mag het in de gemeenschap der heiligen niet toegaan. Daar moet de liefde heersen en daarom de zachtmoedigheid als vrucht van de Geest. 5 : 22. Er is alle reden om zachtmoedig te zijn, als iemand op een overtreding betrapt wordt.

In de eerste plaats om de waarheid van het Evangelie. We zijn door Christus verlost. Uit genade alleen zonder de werken. Dat alleen al moet een mens tot zachtmoedigheid brengen. „Genade maakt mededeelzaam”. Wie van genade weet te moeten leven, wil die genade aan een ander ook graag gunnen.

De tweede reden om zachtmoedig te zijn, is het feit dat we allemaal zondaren zijn en tot alle kwaad geneigd. Wie zijn eigen gebreken kent valt het niet moeilijk om met de gebreken en zonden van een ander rekening te houden, zelfs al is het nodig om iemand terecht te wijzen.

De gulden regel voor alle onderlinge vermaan. Deze zachtmoedigheid verdoezelt de zaken niet, maar weet uit de Geest van Christus handelend, de zonde aan te wijzen om de zondaar te winnen. Zodra de zachtmoedigheid in het vermaan verdwenen is, is de scherpe punt van het vermaan ook stomp gemaakt en zal men niet meer bereiken wat men moet bereiken: de zondaar winnen voor Christus.

Lasten 6 : 2-5

De St. Vert. heeft in vers 2 „draagt elkanders lasten”. De vertaling van het N.B.G. „verdraagt elkanders moeilijkheden”. Het woord kan ook betekenen die „dingen waarin iemand aanzien heeft” (Van Stempvoort). Het verband doet me kiezen voor deze betekenis. In 5 : 26 werd de gemeente gewaarschuwd niet praalziek te zijn, elkaar niet te tarten en niet te benijden. Er is nu eenmaal verscheidenheid van gaven. In de eerste brief aan de Corinthiërs spreekt Paulus ook over deze zaken. We behoeven niet jaloers te zijn. Dat is in strijd met de wet van Christus. Dat Christus het einde van de wet is (Rom. 10 : 4) en dat Hij de wet vervuld heeft betekent niet dat Hij aan ons geen enkele eis meer stelt. We dienen naar de wil des Heren te leven, ook onderling. Christus was dienende onder de mensen. In het dienen van elkaar vervullen we de wet van Christus. Hier heeft het woord wet een gunstige betekenis. Niet een leven „uit de wet” om een eigen gerechtigheid op te bou-

bagpipe-muziek is altijd gebaseerd op een orgelpunt. De grondtoon is er niet uit weg te denken. De ene octaafpijp geeft een verheldering aan de grondtoon; de andere octaafpijp geeft, in samenhang met de grondtoon, een merkbare versterking van die grondtoon. Om dit aan te tonen zou een natuur- en wiskundig intermezzo nodig zijn; maar u moet me ditmaal maar zo geloven.

—o—

Er zijn mensen die beweren, dat de bagpipe eentonige muziek geeft. Niets is minder waar. De drie vaste pijpen, zo zagen we, geven al twee tonen. Maar de schalmeipijp geeft 8-10 tonen en dat is niet mis! Een hele toonladder en niet minder dan dat. Dus inclusief de fa en de sol.

Wat betekenen die fa en die sol eigenlijk?

In de muziektheorie spreken we van de sol als van de „dominant”, dat is de heersende toon in de toonreeks en dus in de melodie. En de fa wordt onderdominant genoemd: een al even belangrijke toon, maar op naastgelegen terrein dominerend. Beide bepalen ze de gang van de melodie, beide domineren ze — waarbij u niet te veel aan het woord dominé moet denken. En de toon do, de grondtoon, is het rustpunt in elke melodie.

Die drie tonen, do, fa en sol, betekenen samen de ganse wereld van de muzikale volzinnen. Bij elke volzin, die het zeggen waard is, is sprake van een these (een bewering), een antithese (een tegenspraak) en een synthese (een conclusie). Anders gezegd: van een dubbelzijdige belichting en van een sluitrede.

Iets dergelijks vindt u in elke muzikale volzin. De drie thesen worden belichaamd door fa, sol en do. Er zijn middelpuntvliedende krachten, die de melodie doen bewegen in het spanningsveld van fa en sol; er is ook de middelpuntzoekende kracht, die de melodie tot het rustpunt terugbrengt: de do. Talloze componisten hebben aan de doedezakmuziek een plaatsje onder de zon gegund. Denk aan E. Grieg met zijn Holbergsuite; denk ook aan L. v. Beethoven's Ecossaisien, Schotse Dansen, die zich uitsluitend tussen fa, sol en do bewegen.

—o—

Terug naar de bekpaip, voor het ons boven het hoofd gaat. Die bagpipe nu bevat al de muzikale mogelijkheden, welke een melodie nodig heeft om melodie te zijn. De middelpuntzoekende kracht, de kosmos in elk muzikaal avontuur, is nooit te negeren. Die klinkt als een rotsvast gegeven door alles heen. Net als bij de Schotten — want ondanks wilde tochten door hoogveen en moerassen, over heide en bergen, is de granieten rots altijd terug te vinden als betrouwbare basis voor de holte van hun voet. En de middelpuntvliedende krachten zijn ook volledig aanwezig in de bagpipe-muziek: de fa en de sol vormen de aantrekkelijke verten van zee en bergen. Net als bij de Schotse Hooglanders. Want hoe honkvast ze ook mogen zijn — ze zijn overal te vinden: te land, ter zee en in de lucht, in Novo-Scotia en India en waar de Britse troepen zich ook vertonen.

In het dorpje Salen op het eiland Mull hoorde ik op een zomeravond een weemoedige bagpipe klinken. Zo gauw mogelijk zette ik de auto veilig weg en zocht op de klank de speler op. Stond daar een oud manneke in de deuropening tegen de zonsondergang zijn klanken uit te storten. Niet te geloven hoe die klanken passen bij de sombere kleur van de natuurstenen huizen, de groene varenvelden, de welige bloemenpracht, de nevelige verten en dat alles onder de laatste gouden zonnestralen. Het ongeschoren, nietige manneke blies en speelde heel

zijn hebben en houden uit. Ernstig, waardig, onstoffelijk en sereen. Hij zag ons niet. Hij speelde de oude, eeuwenoude schotse dansen. Zijn rechtersvoetje trapte nauwelijks merkbaar de maat bij de samengestelde dansritmen. Zijn blik ging over ons heen naar de top van de Ben More. Zijn vingergrepen waren vlug en zeker — hoewel zijn handen beefden. Zijn tonen waren scherp als zijn jukbeenderen. Wat dacht u: daar volgde toch zeker een babbeltje op?

Of er meer bagpipe op het eiland gespeeld werd? — Neen, hij meende de enige te zijn. — Of er vroeger dan wel een groep was geweest? — Hij was de laatste van het stel. — Of hij hier soms geboren was? — Zijn hoofd knikte richting huis, dat zijn achtergrond vormde. — Een onuitgesproken vraag: of hij hier in Salen ook dacht te sterven? — Een even onuitgesproken antwoord: of wist u soms wat beters? — Of hij ooit van het eiland weggevoerd was? — Met effen smoeltje: nooit! Hij had namelijk bij de Marine gediend, zei hij verduidelijkend. (Zo kan alleen een matroos u in de luren leggen). Om ons te redden hebben we hem iets aangeboden en gevraagd, voor ons nog een enkel stuk te spelen. Dat deed hij met veel plezier en wij konden hem fotograferen.

—o—

Die bagpipe-muziek is dus bij oude mensen te vinden — maar ook de jeugd krijgt er weer belangstelling voor. Binnen het raam van een ontwakend nationaal bewustzijn. In de krant van Oban las ik, dat niet alleen het keltisch weer facultatief op de middelbare scholen wordt onderwezen (en men gebruikt daarvoor niet het engelse woord celtic — maar het keltische woord gaelic) maar dat ook door de jeugd een groep is gevormd, die de doedezak beoefent. Er is inderdaad een nationalistische beweging gaande, die Schotland voor de keltische Schotten wil reserveren en die „English, go home” op de rotswanden kalkt. Maar behalve deze laatste negatieve activiteiten heeft het Schotse nationalisme ook de goede kanten: dat er eerbied wordt gekweekt voor het natuurschoon, de vogelstand, de flora, de honderden kilometers lange openbare voetpaden, de oude gebruiken, de keltische taal, het gewoonterecht en de bagpipe.

Die bagpipe. Ook op parades en taptoes is dat instrument, aangevuld met monumentale trommen, onmisbaar. Toen onlangs de hertog van Argyll overleden was en zijn as per sloep van Inverary naar een eilandje in Loch Fyne werd vervoerd, geschiedde het afscheid te voet en in optocht naar de kust. Voorafgegaan door een bagpiper in kylt. Heel de adel van het mainland (men kan daar niet van vasteland spreken maar noemt het mainland, dat overigens net zo vast is als het continent) mitsgaders de stadsbestuurders, de notabelen, de pachters en de kleine luyden volgden de stoet totdat de vier witte sloepen met het petit comité zee kozen. Met de bagpiper op de plecht van de eerste sloep!

Bij belangrijke bruiloften wordt niet alleen aangekondigd welke predikant in welke kerk het huwelijk zal bevestigen, maar tegelijk welke piper de plechtigheid zal opluisteren en wie de master of ceremony is. Bij de jaarlijkse Highland Games (enorm belangrijke toogdagen die niemand wil missen) is altijd sprake van drie onderdelen: sportwedstrijden, Schotse dansen en bagpiping. En tenslotte staat ergens bij Fort William (men zegt, dat deze plaats naar Willem III is genoemd) het oorlogsmonument, dat een Amerikaan, een Canadees en een Brits soldaat verenigt. Het wordt door velen bezocht, als een bedevaartplek. U moest het ook maar eens doen. Aan de voet van het monument staat een Schot op de bagpipe te spelen, dag en nacht. Niet steeds dezelfde natuurlijk en waarschijnlijk ook niet 's nachts — maar verder toch wel.

BIJBELSTUDIE

last dragen.

Zo is vers 5 ook niet in strijd met vers 2. Er worden in het Grieks ook verschillende woorden gebruikt.

Kerkelijke bijdragen 6:6-10

De catechisant moet zorgen voor het onderhoud van de catecheet, zo zouden we vers 6 kunnen parafraseren. Want die woorden worden gebruikt. We moeten dan niet denken aan de betekenis, die wij aan die woorden hechten. Maar wel aan dit: de behoeften nodig voor de verkondiging van de vrijspraak uit genade, de waarheid van het Evangelie, moeten gemeenschappelijk gedragen worden. De boodschap van het Woord dient uitgedragen te worden, naar goede orde en regel. 1 Cor. 9:7-14. Al heeft Paulus voor zich zelf van de regel met opzet geen gebruik gemaakt, hij verordent deze regel wèl voor wie verder het Evangelie verkondigen. Wel gewichtig willen zijn (vers 2) en niet mee willen dragen aan wat nodig is voor de verkondiging van

het Evangelie is spotten met de HERE.

Ook dit heeft te maken met de tegenstelling tussen de werken van het vlees en de vrucht van de Geest.

Die gemeenschappelijkheid eindigt niet bij de zorg voor de verkondiging van het Evangelie, maar die omvat al de noden van de huisgenoten van het geloof en de niet-huisgenoten. Het is gewoon onmogelijk dat een geestelijk mens onaandoenlijk door de wereld gaat en door de kerk gaat.

Slot 6:11-18

Paulus blijft bij het onderwerp van deze brief. En met alle ernst. Paulus dicteerde veel van zijn brieven, zo niet allemaal. Rom. 16:22; 1 Cor. 16:21; 2 Thess. 3:17. Ook nu pakt hij zelf de pen. En met grote letters schrijft hij het slot eraan. Kon hij misschien niet zo goed zien? 4:15. In ieder geval maakt hij dan van dat gebrek nu gebruik om indruk te maken. Hij herhaalt wat al gezegd is. De drijfveer van de

dwaalleraars, die de gemeenten in verwarring brachten, waren niet goed. Ze wilden roemen op hun aanhang en de grootheid daarvan. Maar Paulus wil nergens anders in roemen dan alleen in wat Christus voor ons aan het kruis heeft geleden. Toen op Golgotha viel voor hem de beslissing al. De dwaalleraars wilden ook ontkomen aan de vervolging. Waarschijnlijk van Joodse zijde, waarvan Paulus zo veel last heeft gehad (vers 17). Door je te laten besnijden bleef of werd je een jood. Dat was een toegestane religie in het Romeinse Rijk. Maar dan had je ook geen last van stokslagen in de synagoge. 2 Cor. 11:24 vv. Daarom verzoekt hij nu dringend niet langer lastig gevallen te worden. Dragend de littekenen van Christus kan en mag hij dit verzoeken. Al zijn verdriet en boosheid over deze gemeenten belet hem niet om hen te groeten met de genade van onze Here Jezus Christus. Vrede en genade wenst hij toe aan allen, die zich richten naar wat hij gezegd heeft. Ook aan Israël. Gods volk. Rom. 9:1-5.

wen, maar leven uit genade om elkaar op te bouwen.

In 6, 3, 4 wordt dit nader uitgewerkt. We mogen niet jaloers zijn, niet praalziek, want dan hebben we niet de rechte zelfkennis. Ieder heeft het druk genoeg om zijn eigen werk te toetsen. Ieder heeft ook eigen gebreken. En als iemand wat denkt te zijn tegenover God zit hij er echt wel helemaal naast, zoals in héél deze brief gezegd is. En als er stof tot roemen is dan is het alleen roemen op Gods genade. Dat dient niet vergelijken-derwijs te gaan. Want ook in het oordeel zal het niet vergelijken-derwijs gaan. Ieder zal zijn eigen

DE AFGANG VAN DE PSYCHIATRIE

Het is opvallend met wat 'n verwonderlijke snelheid de medische stand ontluisd wordt en in de medische stand de psychiatrie met name. Het is voor de „leek” zichtbaar begonnen bij de verschijning van het boek van dr Jan Foudraïne, in ons blad besproken door ds W. G. Rietkerk. Een boek dat intussen al een oplage van 130.000 exemplaren heeft gehaald!!

Daarna verscheen het boek van Mevrouw C. A. van Eijk-Osterholt, getiteld „Laten ze het maar voelen”. (Uitgave Van Genneep). Terwijl de triologie nu voltooid is met de verschijning van het boek „In het land der blinden”, door Evelien Paull, ook uitgegeven door uitgeverij Ambo, waarbij het boek van dr Foudraïne ook verscheen.

De volgorde is niet toevallig. Foudraïne is een man van het vak, die rebelleert tegen de behandeling van de schizofrenie en totaal nieuwe wegen wil inslaan. Mevrouw Van Eijk beschrijft hoe zij als familielid de behandeling van haar zuster heeft gade geslagen en laat vrijwel niets heel van het inrichtingswezen op dit punt en dus ook niet van hen, die de inrichtingen besturen.

Evelien Paull is een schuilnaam. Zij schrijft hoe ze als patiënte een behandeling heeft ondergaan. Deze volgorde is helaas een logische. Pas toen de vakmensen zelf bezwaar kregen tegen de huidige gang van zaken krijgt de patiënt de moed om ook het zijne ervan te zeggen. Helaas noem ik deze volgorde logisch, omdat je het tot voor kort wel uit je hoofd moest laten als patiënt je oordeel te geven over de psychiatrie. Tot voor kort werd immers alles wat je deed of zei als patiënt „ingepast” in je ziektebeeld en verloor daarmee voor de patiënt zelf alle waarde. Het was alleen maar aandragen van voer voor psychiaters, dat maar al te veel tegen je gebruikt kon worden.

Hoe minder je zei hoe beter. Vooral ook niet weer te weinig zeggen, want dan werd dat weer tegen je gebruikt.

De rechteloosheid van een patiënt en daarmee de afhankelijkheid van de behandelende arts of van de inrichting was wel zo groot, dat je daarmee altijd rekening moest houden.

De machtstructuren, vrijwel ongeschreven, zijn of waren wel zo groot dat iedereen die een beetje slim was, daar rekening mee hield. Deed je dat niet dan verlegde dat alleen maar je verblijf.

In het boek van Mevrouw Van Eijk staat een nawoord van dr J. P. Teuns, een man van het vak, die tot de stelling komt: „Psychiatrische inrichting, gevangenis en concentratiekamp; het zijn alle drie gesloten, autoritaire systemen, die de patiënt of gevangene als onaangepast, ongewenst, gevaarlijk of overbodig uit de samenleving verwijderen”.

Het lijkt me onbillijk deze drie instellingen op één rijtje te zetten. Daarmee wordt onrecht gedaan aan de vele artsen en verplegers en verpleegsters die met veel liefde hun werk doen en werkelijk het belang van de „cliëntèle” (uitdrukking van dr Teuns) op het oog hebben en voor hen dag en nacht klaar staan.

Maar wel is juist dat de psychiatrische inrichting inderdaad een autoritair systeem vertoonde of vertoont, dat onmenselijkend werkt.

■ Anoniem

Het zal de lezer opvallen dat ik in de verleden tijd schrijf, — en de mogelijkheid aanwezig acht dat er nog zulke toestanden bestaan. Ik schrijf óók anoniem, omdat in dit artikel ook een oud-verpleegde aan het woord is. Zo lang geleden dat hij uit eigen ervaring geen oordeel kan vellen over de huidige toestand. Dat doen dr Foudraïne en Mevrouw Van Eijk wel.

Waarom anoniem? Vlak na de tweede wereldoorlog heb ik eens een, naar ik meen deense, film gezien, die handelde over de terugkeer in de maatschappij van genezen tbc-patiënten. Die film had als titel „mensen die men schuwt”. Het was voor vele genezen tbc-patiënten niet meer mogelijk om ergens aan de slag te komen, ja verschillenden werden door eigen omgeving geschuwd, uit vrees voor besmetting. Zo'n vrees was te begrijpen. Maar de ontslagen (hoe sprekend is het woord) psychiatrische patiënt behoort vaak nog tot de categorie van mensen die men schuwt. Uit zelfbescherming moet je wel anoniem blijven of trachten te blijven. Want hoe lang het ook geleden is, dat je verpleegd bent, na tientallen jaren word je nog nagezeten met dit stuk van je verleden.

Als je rijbewijs verlengd moet worden, om maar een klein voorbeeld te noemen, moet je een lijstje invullen (met ja of nee). Daaronder is ook de vraag of je wel eens psychiatrisch verpleegd bent. Moet je daar „ja” op zeggen, dan dien je gekeurd te worden en dan ga je maar weer naar een vreemde dokter, — je eigen dokter mag je immers niet keuren — en moet je hem je verhaal weer vertellen. Een stuk discriminatie dat tot vandaag toe geldt. Geen enkele partij is zo „progressief” om dit onrecht aan de kaak te stellen.

Een andere reden waarom het noodzakelijk is anoniem te blijven is gelegen in het feit dat ik niet verpleegd ben in een inrichting die te vergelijken valt met de inrichting, waarin de zuster van Mevrouw Van Eijk verblijft. Hoewel ik op dit punt niet gauw

verbaasd meer ben, was ik het wel toen ik haar boek las. Dat zulke toestanden bestonden en bestaan — haar boek sluit ze af in het jaar 1972 — had ik niet voor mogelijk gehouden. Een pluspunt voor de inrichting waarin ik behandeld ben en die ik dus niet graag in een kwaad daglicht wil stellen. Alle inrichtingen zijn kennelijk niet eender geweest, gerekend over de periode van zeg maar na de oorlog.

■ Machteloos

Waar de inrichting die Mevrouw Van Eijk beschrijft en „mijn” inrichting wel overeenkomen is de volslagen machteloosheid van de patiënt. Je hebt totaal niets te vertellen over wat ze met je doen.

Ik ging vrijwillig.

De behandeling „buiten de muren” was ik zo zat en hielp zo weinig dat ik arre moede maar besloot om het nu maar eens „binnen de muren” te proberen. Een soort wanhoopssprong. Maar daarmee gaf je je vrijheid dan ook op.

Het begint met een domme verpleger die je koffer uitpakt. Alsof je dat zelf niet zou kunnen. Die bovendien sommige zaken confisceerde. Dat moest de dokter uitmaken of ik die houden mocht. Vervolgens wilde hij me in bed stoppen. Wat ik niet wilde. En waarom ik hem vroeg waar hij het recht vandaan haalde me in bed te willen stoppen. De volgende keer dat ik met de behandelende arts sprak, was één van de vragen „waarom bent u zo agressief” geweest tegen die verpleger? Nu was ik helmaal niet agressief geweest tegen de man. Ik had alleen iets geweigerd, wat

Van de tien melaatse mannen keerde er slechts één terug om de Here Jezus te danken voor zijn genezing en om God te verheerlijken. (Lucas 17). Tegenover u, die ons werk zo trouw steunt en ons het helpen mogelijk maakt, voelen wij ons vaak als de negen anderen, die niet terugkwamen. Wij danken u zeker niet vaak genoeg, maar wij kunnen u verzekeren, dat wij God danken, dat Hij door u werkt om de arme kinderen te helpen. Wat deden we met het geld dat u gaf? Wij willen u graag een overzicht geven van onze overmakingen naar India en Oeganda over de laatste drie maanden: 467 kinderen zijn nu via onze Stichting „geadopteerd”. Het geld hiervoor wordt maandelijks naar de betreffende kindertehuizen gezonden. Verder zonden we **maandelijks**:

f. 1.000,— naar de Bethel Fellowship voor één maaltijd per dag voor ca. 80 arme kinderen buiten het kindertehuis, en voor auto-onkosten.

f. 770,— naar het Jitgarh Children's Home van Mevrouw Staudt, voor de school (salarissen, boeken, schrijfmateriaal en onderhoud) en voor de salarissen van twee Indiase medewerkers. Deze laatste zijn opgegroeid in The Children's Home en toen zij klaar waren om de maatschappij in te gaan, kozen zij voor een betrekking in dit kindertehuis. Eén van hen is Isaac, waarvoor wij de studiekosten betaalden aan de Theologische Hogeschool in Roorkee. Hij studeerde dit voorjaar af en hij is nu de dominee van dit tehuis.

f. 750,— zonden wij in augustus voor het eerst voor een Amerikaans echtpaar, dat eigenlijk, na zes keer een weigering te hebben ontvangen, een visum kreeg voor India om Mevrouw Staudt te gaan helpen. Dit bedrag zal voortaan maandelijks overgemaakt worden. Wij zijn heel blij, dat dit echtpaar daar nu eindelijk gekomen is. Er is veel gebed bij ons geweest voor dit kindertehuis en nu hebben wij goede hoop, dat dit tehuis weer een toekomst heeft, ook nadat Mevrouw Staudt haar werk zal neerleggen.

f. 1.000,— voor een groep Indiase christelijke gezinnen met veel kinderen, die anders honger zouden lijden. Dr Gupta, de arts van de Ramakai Mukti Mission schreef ons over deze stille armoede en zij is er verantwoordelijk voor, dat deze hulp op de goede plaatsen terecht komt.

f. 775,— voor huur van het nieuwe huis en voor salarissen van nieuw personeel in Oeganda.

Behalve deze maandelijks bedragen, zonden wij nog extra:

f. 8.000,— naar de Ramabai Mukti Mission voor een nieuwe keuken. Hiervoor is meer nodig.

f. 10.000,— naar de Bethel Fellowship voor een nieuw busje.

f. 12.000,— naar The Children's Home voor het nieuwe project voor oudere kinderen. Hiervoor is meer nodig.

f. 2.450,— naar Oeganda, voor reparaties aan het nieuwe huis en voor een grasmaaimachine.

me nog gelukt was ook. Maar je bent dus afhankelijk, merkte ik de eerste dagen, van de rapporten die het verplegend personeel maakte.

In dat eerste rapport stond dus kennelijk dat de patiënt zich agressief getoond had.

Gelukkig trof ik het met de dokter, want toen ik vertelde wat er in werkelijkheid gebeurd was, gaf hij me gelijk. Maar, dat werd er meteen wel bijgezegd: ik moest het de verpleger maar niet kwalijk nemen, want het was wel regel dat een patiënt de eerste dagen in bed verbleef, op een zaal, zo lang het lichamelijk onderzoek duurde. Ze hadden voor mij een uitzondering gemaakt.

Dezelfde eerste dag ontdekte ik dat het óók een regel was dat je tussen negen en half tien naar bed moest. Om tien uur ging het licht uit. En — zonder te vragen of ik het wel wilde — wilde men mij een slaapmiddel geven. Nu had ik van slapeloosheid geen last. Ik weigerde dus. Alleen, zo werd me de volgende dag gezegd: je hebt toch wel lang wakker gelegen. Op het heel eenvoudige antwoord dat ik niet gewend was om om negen uur naar bed te gaan en dat ik dus inderdaad, ondanks het vreemde van de omgeving, op mijn gewone tijd ben ingeslapen — zo tegen twaalf uur — werd me weer meegedeeld dat de regel van het huis nu eenmaal zo was dat je op dat uur naar bed ging. Dat kon niet anders met het oog op de wisseling van de dagen de nachtdienst van het verplegend personeel. Ik kon daar begrip voor opbrengen en vroeg toen om een lampje, waarbij ik zou kunnen lezen en dat ik op „mijn” tijd dan wel uit zou doen. Maar dat was er niet bij, zo lang

ik op een zaal moest liggen. Op mijn vraag of de inrichting en het personeel er nu voor mij was of ik voor de inrichting, kreeg ik wel te horen dat ik me kennelijk moeilijk kon aanpassen. „Onaanangepast gedrag”. Een aanmatiging van de arts, die voortvloeide uit het autoritaire systeem.

„Kleinigheden” zal wel iedere lezer zeggen. Nu, dat waren het ook, zeker als ik mijn ervaringen vergelijk met die welke Mevrouw v. Eijk beschrijft, maar wel symptomen van een systeem. En was het maar bij „kleinigheden” gebleven!

Over je eigen behandeling had je óók niets te zeggen. Die behandeling werd je na ongeveer een week praten en observeren meegedeeld. Ik maakte geen bezwaren. Daarvoor ga je immers naar de vakmensen. Bij die behandeling hoorden ook wat medicijnen. Welke dat waren mag joost weten. Maar op een kwade dag kreeg ik ineens wat anders. Tegen de zuster die me ze gaf, zei ik dat er waarschijnlijk een vergissing in het spel was. Nu: het antwoord was dat de dokter overgegaan was op andere medicijnen. Ik heb toen geweigerd, omdat ik wilde weten waarom. Maar toen was in die werkelijk goede inrichting de beer los. Ik moest bij de dokter komen en kreeg de vraag voorgeschoteld: wat ik me wel verbeelde? Of ik meer van de psychiatrie afwist dan hij. Nu, dat was natuurlijk niet het geval. Op mijn antwoord dat ik vrijwillig gekomen was en dat ik verwachtte en meende ook te mogen verwachten dat alles met me besproken werd, was het antwoord weer: het systeem. Voor dat bespreken was geen tijd. En ik had maar te kiezen of te delen. Ik kon

ook vrijwillig weer weg gaan. En dat werd dan gezegd tegen iemand, die als noodsporang zelf was gekomen. Wat deed je? Je legde je neer bij het systeem. Nogmaals: het was een goede arts en kennelijk een beste inrichting, na lezing van Mevrouw Van Eijk's boek „Laten ze het maar voelen”.

■ Mammon

Wat wel onrechtvaardig was, hoewel ik daar zelf geen last van had, was de „sleutelbos”.

Na enige tijd ontdekte ik dat op de tweede en de eerste klas niet met sleutels werd gewerkt, maar in de derde klas wel. Daar ging wel alles op slot. Er was maar één uitzondering: als je in de eerste klas of in de tweede klas te agressief werd, of gevaarlijk voor je zelf of voor anderen, dan werd je overgeplaatst naar de derde klas.

Tegen die uitzondering wil ik niets inbrengen. Zo iets kan noodzakelijk zijn.

Maar iemand die zich de luxe van de tweede of de eerste klas niet kon permitteren, die kwam wel in de derde klas en kreeg dus wel te maken met de sleutelbos. Ook dat deed men daar vrij humaan. Maar het is afgedacht van de uitzondering, natuurlijk een bloedrood schandaal dat te financiële mogelijkheden bepalend waren of de deur achter je op slot ging of niet. Ik heb dan ook meegemaakt dat iemand uit de derde klas dwars door een raam heen sprong, omdat hij niet tegen het opgesloten idee opkon. Wie kan het wel? Welke patiënt kan het wel? Een inbreker rekent met de mogelijkheid dat hij achter de tralies komt. Dat is het risico van

zijn „vak”. Maar waarom moet een patiënt opgesloten worden — er waren geen tralies — die meestal toch al last genoeg heeft van angsten. Ik was van plan me in de derde klas te laten opnemen. Ik ben de dokter die me dat ernstig afraaide nog steeds dankbaar, dat hij tegen me zei: dat moet u niet doen, want dat zal u niet veel helpen. Waarom ik het niet doen moest, dat zei hij maar niet. Maar dat heb ik dan wel ontdekt.

■ Is psychiatrie een wetenschap?

De vraag die hierboven staat is niet ironisch bedoeld. Natuurlijk zijn de artsen meestal bekwame vakmensen. Maar dat is een goede timmerman ook. Want wat je nooit ontdekte was de geestelijke achtergrond, waaruit men dacht en dus handelde. Verstokte Freudianen liepen er niet rond. Maar de ideologie, waaruit de behandeling werd vastgesteld was in ieder geval aan de patiënt niet duidelijk en je moest er ook maar niet naar vragen.

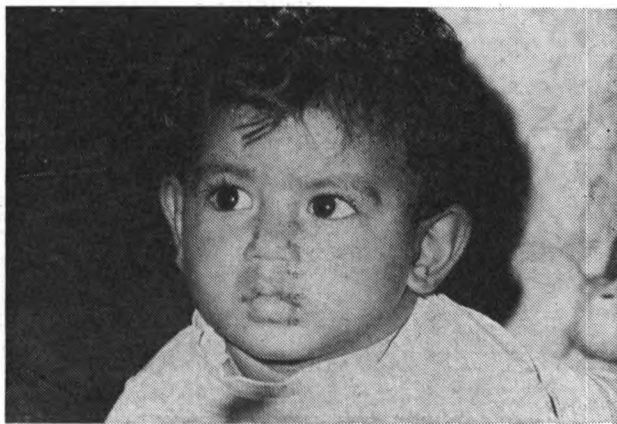
Het jammerlijke van Foudraine's boek en ook het jammerlijke van het nawoord in het boek van Mevrouw Van Eijk door dr J. F. Teuns geschreven, is dat zij puur materialistisch denken.

Letterlijk citaat: „ook als men afziet van het individuele geval, en de patiënten als groep bekijkt, ziet men dat het hier om een specifiek sociale categorie gaat — het gaat om slachtoffers van een te groot geworden psychische druk die het resultaat is van sociale fenomenen: moraal, opvoeding, arbeidsomstandigheden, werkeloosheid, eenheid. Dit wil meteen al zeggen dat ieder van ons, dus alle leden van de samenleving, potentiële kandidaten zijn om psychisch patiënt te worden.” (blz. 131). Het citaat is innerlijk tegenstrijdig. Als de groep inderdaad een specifiek sociale categorie is, dan is het niet waar dat iedereen de kans loopt om patiënt te worden. En als iedereen wel kans loopt om patiënt te worden, dan is er geen sprake meer van een specifiek sociale categorie.

De oplossing van Foudraine is het opleiden van een nieuw type van hulpverlener. Maar dat is ook dokters aan de buitenkant. Je zou met even veel recht kunnen zeggen: het aantal godsdienstwaanzinnigen zal verdwijnen als we de godsdienst afschaffen.

De psychiatrie zal zich toch eerst wel eens bezig moeten houden met de voorvragen, wil het werkelijk een wetenschap worden en wil men werkelijk de mensen kunnen helpen. Zo lang men dat niet doet blijft het klungelen aan de buitenkant en verdient het de naam wetenschap niet, hoe offerbereid men zijn werk ook doet.

En rekening houdend met het Evangelie van onze Here Jezus Christus, rekening houdend met Gods almacht en met Zijn Vaderlijke zorg, zal men niet zo spoedig meer komen tot het opplakken van etiketten of zelfs tot het „ongeneeslijk” of „wel geneeslijk”. Ik wil daarmee niet ontkennen dat men bij de huidige lage stand van wat men werkelijk weet, toch moet komen tot het „ongeneeslijk”. Maar laat men dan zoeken naar oorzaken en gevolgen. Dan zal men ook niet vervallen van de Freudiaanse aberraties tot de neo-marxistische verklaringen. Ook hier kan alleen het Evangelie redden. Deze „wetenschap”. En deze patiënten.

Eén van de 60 miljoen, die nu niet meer ondervoed is.

- f. 2.400,— voor het kopen van 6 koeien bij de Bethel Fellowship.
- f. 1.750,— voor fietsen voor kinderen van de Bethel Fellowship en in Oeganda.
- f. 5.000,— voor duurtoeslag. f. 1.000,— voor elk kindertehuis. De prijzen van levensmiddelen en andere nodige zaken, zijn door de droogte vaak met wel 100% gestegen.

Zo'n lange lijst van overmakingen stemt tot dankbaarheid. Toch zouden we nog zo graag meer willen doen. We lazen kortgeleden een artikel van een hoogleraar aan het Medisch Opvoedkundig Instituut te Chandigarh (India). Het had als titel „60 miljoen ondervoede kinderen in India”. Er stond onder meer in, dat in India elke drie seconden twee kinderen worden geboren. Het aantal kinderen beneden de zes jaar bedraagt op het ogenblik om en nabij de 105 miljoen. Dit aantal groeit elk jaar met 15 à 20 miljoen, meer dan de totale bevolking van Nederland. Als er geen hulp komt zullen van deze 60 miljoen ondervoede kinderen er binnen drie maanden 400.000 sterven. Bijna 25

miljoen kinderen zullen blind worden door gebrek aan vitamine. Velen zullen getroffen worden door een der ergste vormen van ondervoeding, namelijk de kwashiorkor, voornamelijk veroorzaakt door gebrek aan dierlijke en plantaardige eiwitten. De gevolgen hiervan zijn geestelijke deformatie, gestoorde groei, de verschijnselen van Engelse ziekte, scheurbuik en zo kan men nog een tijdje doorgaan. Er is een lange lijst van overmakingen, er is een nog veel langere lijst van grote menselijke ellende. Wat hopen wij te bereiken met de hulp aan deze kinderen? Dat zij in weelde zullen leven temidden van deze armoede? Niets is minder waar. Maar wel, dat zij een behoorlijk bestaan zullen hebben, dat zij een goede christelijke opvoeding en een goede opleiding krijgen en dat zij hun land zullen kunnen helpen. Allereerst door het Licht van het evangelie te laten schijnen in de omgeving waar zij terecht komen door op christelijke wijze trouw hun plicht te doen in hun gezinnen, in hun betrekkingen, door het helpen van anderen in nood en natuurlijk ook door het doorgeven van de Blijde Boodschap aan de velen, die in duisternis leven. Helpt u ons weer? Helpt u ons de 500 „adopties” dit jaar vol te maken? Er wachten weer verschillende kinderen op „adoptie”. Helpt u ons, zodat wij de extra f 1.000,— aan de Bethel Fellowship iedere maand kunnen overmaken en ook de f 1.000,— per maand aan de arme christelijke gezinnen met veel kinderen? Helpt u ons, zodat de tehuizen kunnen worden uitgebreid of nieuwe kunnen worden opgericht?

Wij hopen op deze hulp en „wij doen onze mond open ten behoeve van het recht van allen die wegwijnen, en om den verdrukten en nooddriftigen recht te verschaffen”. Spreuken 31 : 8, 9.

Stichting Redt Een Kind

Secretariaat: Burg. van Tienenweg 37,
Diemen. Tel. 020-359944.
Hier kunt u ook dia-avonden aanvragen.
Postgiro: 1599333 t.n.v. Stichting Redt
Een Kind te Zwolle.
Kledingadres: Hortensiastraat 79, Zwolle.

Vervolg van pagina 240

ZWERFTOCHTEN DOOR WEST-DUITSLAND

Zulke mensen heb je gauw gevonden. Tijdens het koffieuurtje na de preek, komen ze vanzelf op je af. Alsof ze je kennen. Zou de wetenschap dat de kerk naar hen omziet niet een geweldige stimulans voor zulke broeders en zusters zijn?

Ombetaalbare informatie bronnen zijn ook de tehuisbeheerders en de legerpredikanten. Spontaan werden we ontvangen en alle mogelijke inlichtingen werden verstrekt of nagezonden. Er zijn echter ook andere gevallen. Geuisloos onderduiken in West-Duitsland, als het om de kerk gaat, is heel gemakkelijk. Bij de registratie opgeven dat je „protestant” bent, is al voldoende om verder kerkelijk onopgemerkt te blijven. Je bent immers of protestant of R.K. of, de laatste jaren ook mogelijk humanist. Slechts een klein deel van wat protestant is, laat zich zien in de basiskerken. Als je „weg” wilt zijn ga je gewoon niet naar de kerk en je bent zo vrij als een vogel. Niemand zal je daarover aanspreken. Niemand wekt je op om mee naar de kerk te gaan. Niemand zal je waarschuwen je ziel niet te verliezen.

Ja, die „protestant” verwacht wel van de legerpredikant, bij ziekte of bij andere gelegenheden aandacht aan hem of zijn gezin te besteden. Hij moest het eens niet doen. Dan was hij een vent van niks. Maar de kerk?

Toch mochten we van verschillende predikanten horen, dat ook daar mensen getrokken worden van buiten de kerk en tot geloof komen, belijdenis doen en kinderen laten dopen. Helaas staat daar tegenover, ook een ervaring op onze tochten, dat broeders en zusters van onze kerken herhaaldelijk „niet thuis” geven. Anderen ontvangen je spontaan. Blij dat er iemand uit Holland komt. Maar het gesprek... Losgeweekt door lang buitenlands verblijf? Verknocht aan de schijnbare voordelen die het leven daar biedt? Omgang met verkeerde vrienden? Het geestelijk gesprek komt niet op gang. Ontmoedigend als je moet constateren: deze mensen zijn alles kwijt. Het hoeft voor hen niet meer. Ze zien het niet meer zitten. Ze hebben er geen behoefte meer aan. Het leven is goed, al zijn er hier bezwaren aan verbonden. Ze leven het alsof ze nooit van „ander leven” hebben geweten.

Je gaat ook wel eens teleurgesteld terug naar een P.M.T. om even tot andere gedachten te geraken. Maar als je dan aan de leestafel schuift en een krant pakt, dan is daar in één keer die jonge soldaat, waarmee je een gesprek begint. Een Gereformeerde jongen, die een van de „getrouwen in den lande” blijkt te zijn. „Zoekt u me de volgende reis weer op?”. Kijk dat is dan een verkwikking. De ene deur slaat a.h.w. dicht, maar ergens anders wordt er al weer een geopend.

Ontmoetingen

Vrijwel iedereen waarmee je tot een gesprek komt, is blij dat „de kerk” op pad is om hen te ontmoeten. Je voelt de dankbaarheid met het contact. Met vrijwel alle legerpredikanten hebben we op onze diverse reizen gesproken alsook met de tehuisleiders van de P.M.T.'s. De geplande bezoeken bij de diverse gezinnen, zoveel mogelijk verdeeld, onderling en om des tijds wille, lopen veelal uit tot na middernacht. Fijn te ervaren dat op deze wijze gemeenschap der heiligen mogelijk is. Eens hebben we op een zondagmorgen bij een van onze gezinnen, een huis-kerkdienst gehouden. Zes grote mensen en drie kinderen, maar de Here was aan die plaats onder de bediening van het Woord.

Zo beleven velen ook het samenleven op kerkelijk gebied. Op iedere basis worden zondags diensten gehouden. Op een enkele plaats slechts eens per 2 zondagen. Seedorf maakt een uitzondering met 2 diensten per zondag. Daar is ook sprake van een „Gemeente” met een kerkeraad. In andere plaatsen zijn contactcommissies die met de predikant samen werken. Graag horen deze mensen eens een preek van een dominee uit Holland als hij meegaat op zwerftocht.

Kerkrechtelijk zou je hier veel vragen kunnen stellen. Wonderlijk, niemand weet van de andere broeder of zuster, tot welke kerk hij of zij in Holland behoort. Men vraagt dat niet. Er is eenvoudig weg een elkaar ontmoeten en aanvaarden op basis van Gods Woord, waaruit zij willen leven. De door omstandigheden geboren vorm van samenwonen in een kerk die eigenlijk geen kerk is. Of juist toch wel???

Velen van hen zullen het moeilijk hebben bij terugkeer naar ons land, als ze weer in hun eigen vakje worden opgeborgen. Daarom temeer mogen zij nooit het gevoel krijgen door ons losgelaten te zijn.

Zorg

Veel kom je aan de weet, als je een paar keer zo'n tocht maakt. Die eerste tocht heeft ons iets „gedaan” en de latere tochten niet minder. Hier is werk, en wij wisten het niet. Hier moet iets gedaan worden. Al moet je dan ook zo'n kleine 1200 km her en der door Duitsland rijden. Al ben je ook van 8 uur 's morgens tot middernacht bezig, je weet: het moet gebeuren en daarom kan het.

Organiseren

Wij zijn de broeders van Cogma dankbaar dat ze ons op het spoor hebben gezet. Vanzelfsprekend voeren wij het verdere werk met hen gezamenlijk uit. Dankbaar maken wij gebruik van hun ervaring.

Intussen moet het werk meer vorm krijgen. De voorlopige Werkcommissie te Enschede moet worden uitgebreid, zodat het niet een plaatselijke aangelegenheid blijft. Enkele broeders uit den lande zijn reeds aangezocht. Deputaten Geestelijke Verzorging Militairen staan er geheel achter.

In de toekomst moeten wij verzekerd zijn van de medewerking van predikanten en ouderlingen onzer kerken, om met ons deze zwerftochten te gaan maken. Er zijn nog zoveel dingen die uitgewerkt moeten worden.

Vragen te over: Onderhouden de thuiskerken zelf contact met hun jongens of gezinnen in Duitsland? Weten alle kerkeraden waar hun leden heengezworven zijn? Hoe komen wij tot een zo hecht mogelijk contact, met name met onze dienstplichtige jongelui? Zijn we er klaar mee, ook al doen we dat iedere zondag, dat we onze jongens opdragen aan de Heere, omdat ze in militaire dienst zijn? Dat doen we toch omdat we weten dat ze zo gemakkelijk kunnen afglijden? Wij weten immers dat de verleiding zo groot is? Maar als we weet hebben van de strijd van de getrouwen en van de verveling van onze jongens en van de gevaren van de „geneugten” des levens, die daarentegen worden gepresenteerd, waarom doen we dan niets? Gebed voor deze zaak is noodzakelijk. Maar even noodzakelijk is, dat zij, die er zich voor willen inspannen, van gegevens worden voorzien, opdat ze uw leden in Duitsland kunnen opzoeken, om hen te laten voelen: de „kerk” laat jullie niet los. Ze zullen hun kerkeraden dankbaar zijn en de kerkeraden hebben, als deze jongelui of de gezinnen te eniger tijd, uit de vreemdelingschap terug keren naar de thuisgemeenten.

De werkcommissie Contact Militairen in het Buitenland ziet uit naar uw reacties. Correspondentie te richten aan J. Koning, Ambonstraat 8, Enschede.

(Ingezonden)

De Stichting Bijzondere Leerstoelen voor Calvinistische Wijsbegeerte organiseert van 4 t.m. 7 september a.s. haar jaarlijkse studentencongres.

Als thema voor dit congres is gekozen: „Moderne mens en religie”. Er zal aandacht geschonken worden aan de betekenis van de religie in het leven van de mensen in deze tijd en aan de norm, die vanuit de bijbel tot de religieuze mens komt.

Sprekers op dit congres zullen zijn: prof. dr W. K. van Dijk (dinsdag 4 sept.) over „Religie en psyche”; drs S. Griffioen (donderdag 6 september) over „De terugkeer van de zin vraag in het neo-marxisme”; de hoogleraren dr H. v. d. Laan, dr J. G. Knol en dr D. M. Bakker (woensdag 5 sept.) die vanuit hun verschillend vakgebied zullen spreken over „Christelijk geloof en vakwetenschapper”.

Deze conferentie wordt gehouden in de Internationale School voor Wijsbegeerte, Dodeweg 8, Oud-Leusden (Amersfoort). Aanvang dinsdagavond 4 september 19.30 uur.

Men kan zich opgeven bij: P. Blokhuys, Rijksstraatweg 25, Baambrugge, tel. 02949-1508.

S T U D E N T E N L E V E N

Kom je in Delft studeren?

De Civitas Studiosorum Reformatorum (C.S.R.) is een van de studentengezelligheidsverenigingen in Delft. Toch neemt zij een eigen plaats in, die je uit het volgende hopelijk wat duidelijker zal worden. Aan de naam merk je het al: Een christelijke vereniging. Maar als we ons christen noemen is dit geen holle klank. Voor ons houdt dit in dat we ook in onze Delftse studententijd de Bijbel, als Gods Woord, in het middelpunt plaatsen, wat een zeer duidelijke opdracht inhoudt en waarbij we elkaar nodig hebben om dit te realiseren.

De nieuwe studenten zijn niet alleen welkom in onze vereniging, we hebben ze ook nodig omdat we een gemeenschap willen vormen waarin we elkaar kunnen helpen. Ook jou in je eerste tijd in Delft, door de vriendschapsband binnen je eerste jaar en door hulp van ouderejaars als het bijvoorbeeld gaat om studie,

„Mijn genade is U genoeg”

Na een geduldig gedragen lijden heeft onze hemelse Vader in volle geloofszekerheid Thuis gehaald, Zijn kind, mijn lieve, zorgzame man, onze vader en grootvader

Dirk van Henten

op de leeftijd van bijna 78 jaar.

Uit aller naam:
G. van Henten-Swankhuisen

Loosdrecht, 15 augustus 1973
Oud-Loosdrechtsedijk 96

De begrafenis heeft op zaterdag 18 augustus plaatsgehad.

huisvesting en hoe te staan als christen in deze tijd. Door deze samenwerking ontstaat een band van vriendschappelijk en persoonlijk karakter. Als jij dan ook de Bijbel met z'n konsekwenties een centrale plaats in je leven wilt geven dan is je plaats in de C.S.R.

Het bestuur bestaat uit Nando van Essen, praeses; Rens Reedeker, ab-actis; Johan Feenstra, fiscus; Fiddo Mooibroek, vice-praeses; Cees van Dam, vice-ab-actis.

C.S.R., Oude Delft 251, tel. 015-135681

De **Classis Kampen** heeft d.d. 21 juni na examinatie aan de heer H. A. Strating, Oostzeestraat 42, Emmeloord, toestemming verleend tot het spreken van een stichtelijk woord in de kerken van het ressort en de met haar corresponderende zusterkerken gedurende de periode van één jaar.

Corrigenda

In het artikel Actuele Gispianiana zijn een paar fragmenten uitgevallen. Vooreerst in kolom 2 van pagina 234 uit het verhaal over de lerares in de geschiedenis.

Na de zin waarin gezegd werd dat ze de drie formulieren moest ondertekenen is dit uitgevallen: „**Met zekere verbazing reageerde ze op die opmerking met de woorden: „Wat zijn dat voor dingen?” De rector wilde haar „niet openlijk te schande maken” zei tegen haar: „Praat daar maar eens over met Uw vader”...** Verder zijn er de beide noten die er in werden aangeduid weggevallen. Het zijn de volgende:

1. In mijn eerste gemeente, Harkstede, zeiden de mensen als de jaarrekening van de kerk met een tekort sloot: **Wij hebben een tekort.** In Haarlem en Utrecht werd op zo iets gereageerd met de woorden: „**De kerk heeft een tekort.**”

2. De dissertatie over Maccovius werd vervaardigd door dr A. Kuyper Jr. Daarin werd de enormiteit gedebiteerd dat „de uitgeworpen dienstmaagd” — de Scholastiek!!! — „in een ander gewaad” door Maccovius' theologie weer in het huis van theologie en kerk terugkeerde. En dat Maccovius daarom moest geëerd worden „als de baanbreker der Nederlandsche Gereformeerde Scholastiek.”! Deze dissertatie werd vervaardigd onder het scherpiende oog, en met hartelijke instemming, van vader dr A. Kuyper Sr.! Prof. Wielenga van Kampen raasde tegen deze verheerlijking van Maccovius! Hij schreef dat hij de triump van die Maccoviaanse koers „een ramp voor de huidige theologie en de Kerken achtte”. Net zoals die dat voor de Theologie en de Kerken der 17de eeuw was geweest. De kerkmensen lopen door deze theologie gevaar „zo droog te worden als kruk, zo taai als leer en zo eng van hart als een oude Farizeër.”

WIE KAN MIJ HELPEN aan gebonden jaargangen van „Opbouw”, liefst van de eerste tot de laatste, maar in ieder geval van de zevende tot de laatste. Uiteraard tegen behoorlijke betaling.

C. Veenhof, Kampen

„Haar leven was Christus, het sterven gewin”
Ps. 43 ber.
Mijn Redder is mijn God

Na een moeilijk leven van ziekte, heeft het de Heere behaagd onverwacht van ons weg te nemen, mijn innig geliefde vrouw, onze zuster, behuwdzuster en tante

JOZIJNTJE DE KREIJ

op de leeftijd van 71 jaar.

Namens de familie:
D. Boogert

Nieuwland, 13 augustus 1973
Zijlkade 25

De teraardebestelling heeft plaatsgevonden op 17 augustus 1973 op de algemene begraafplaats te Nieuwland.